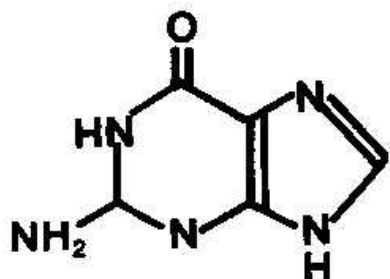

NUKLEOVÉ KYSELINY

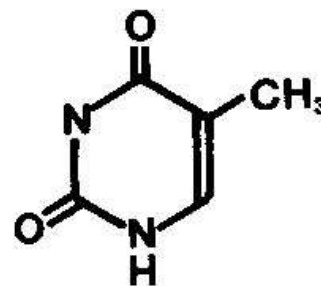
Dusíkaté báze

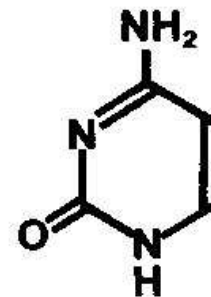
guanin

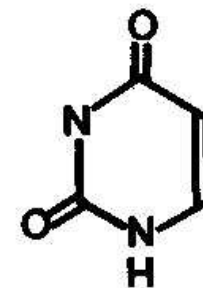
adenin

tymin

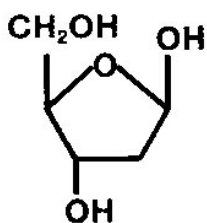

cytozin

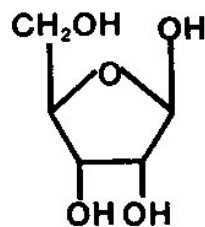

uracil

Cukry

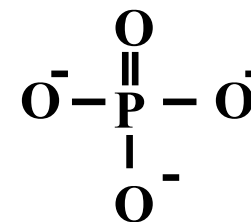

deoxyribóza

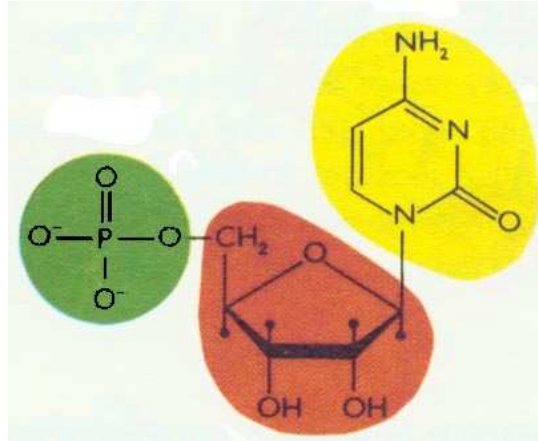

ribóza

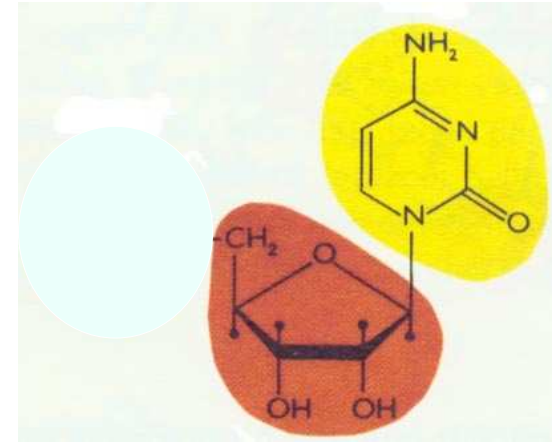
Fosfát

Nukleotid

Nukleozid

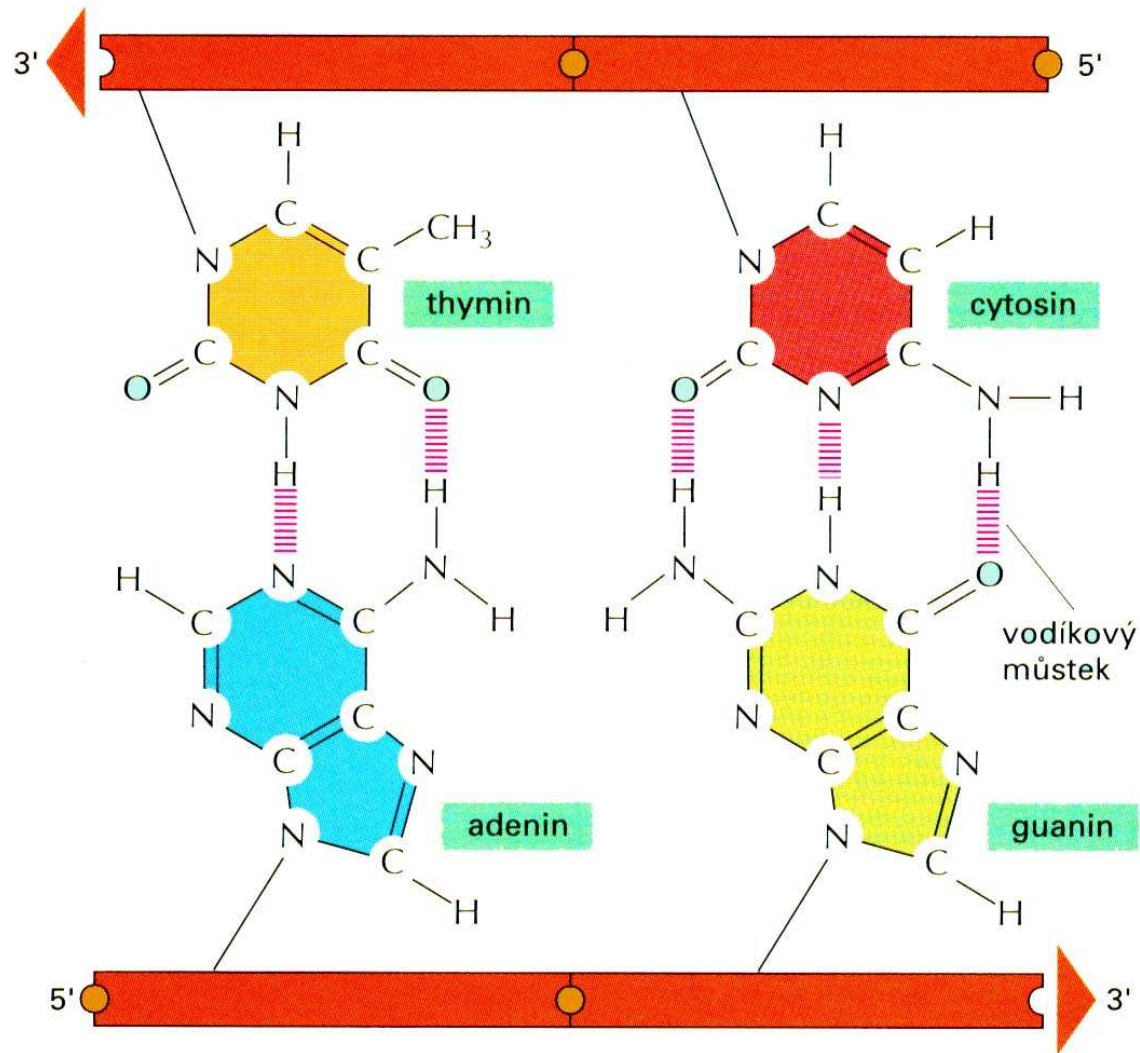
RNA: kyselina ribonukleová

- fosfát + ribóza + (G+C+A+U)
- tRNA, mRNA, rRNA

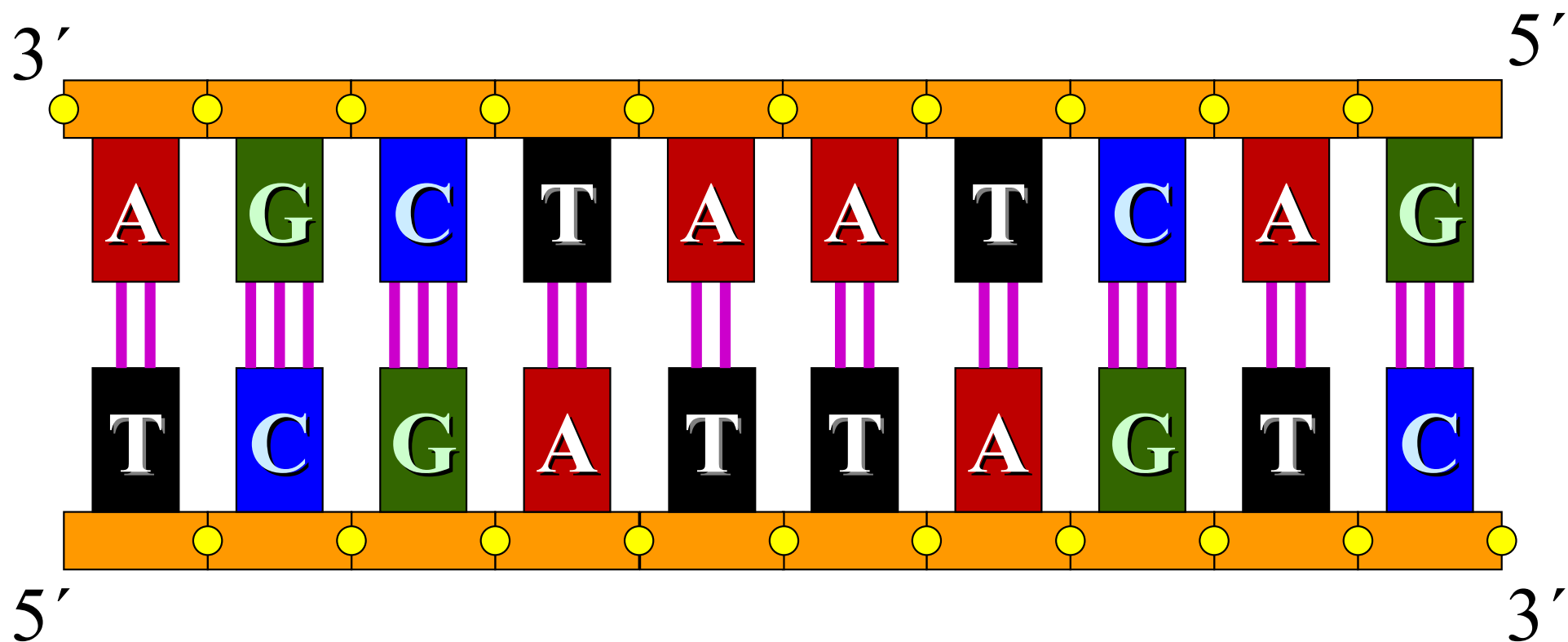
DNA: kyselina deoxyribonukleová

- fosfát + deoxyribóza + (G+C+A+T)

Párování bazí

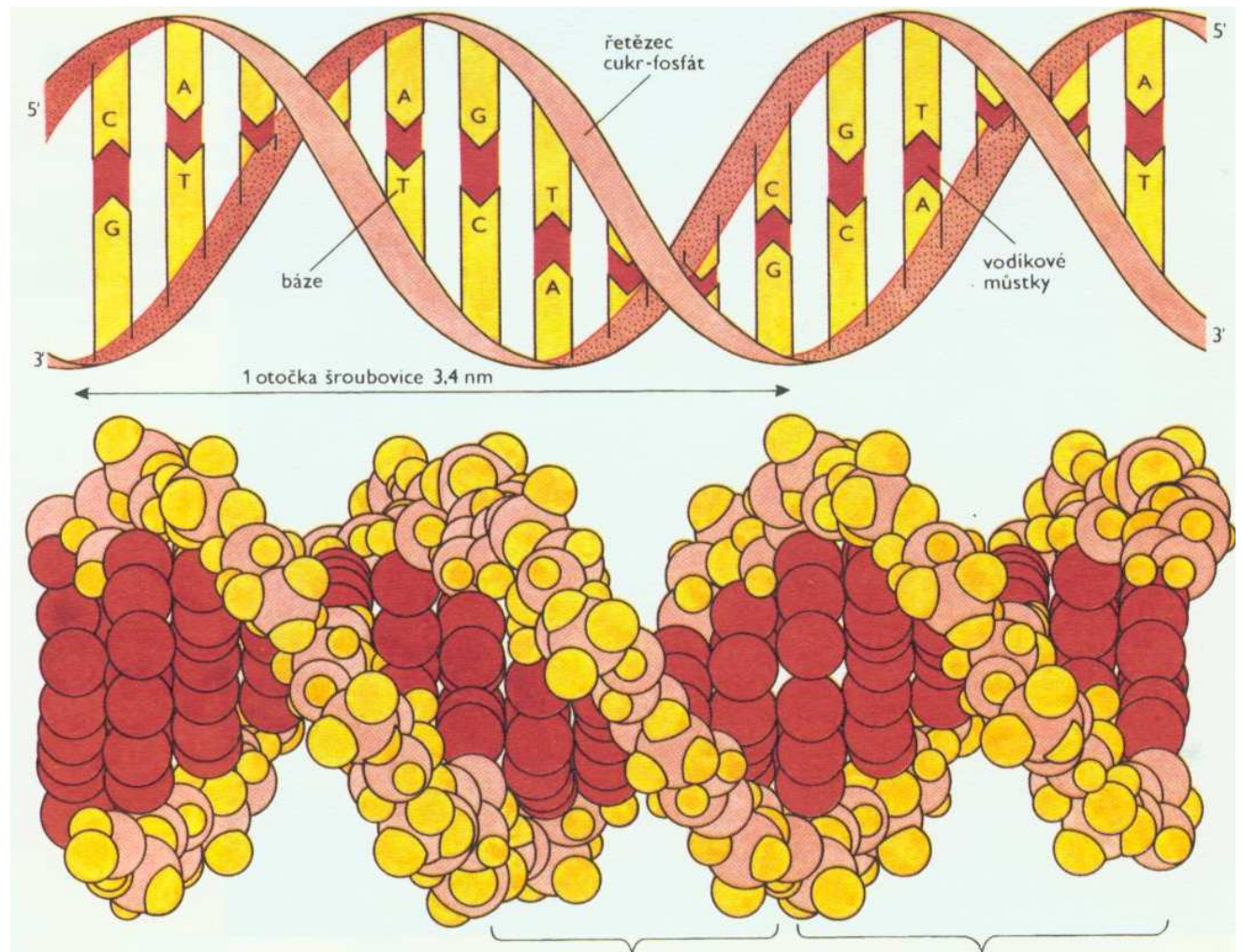

Párování bází

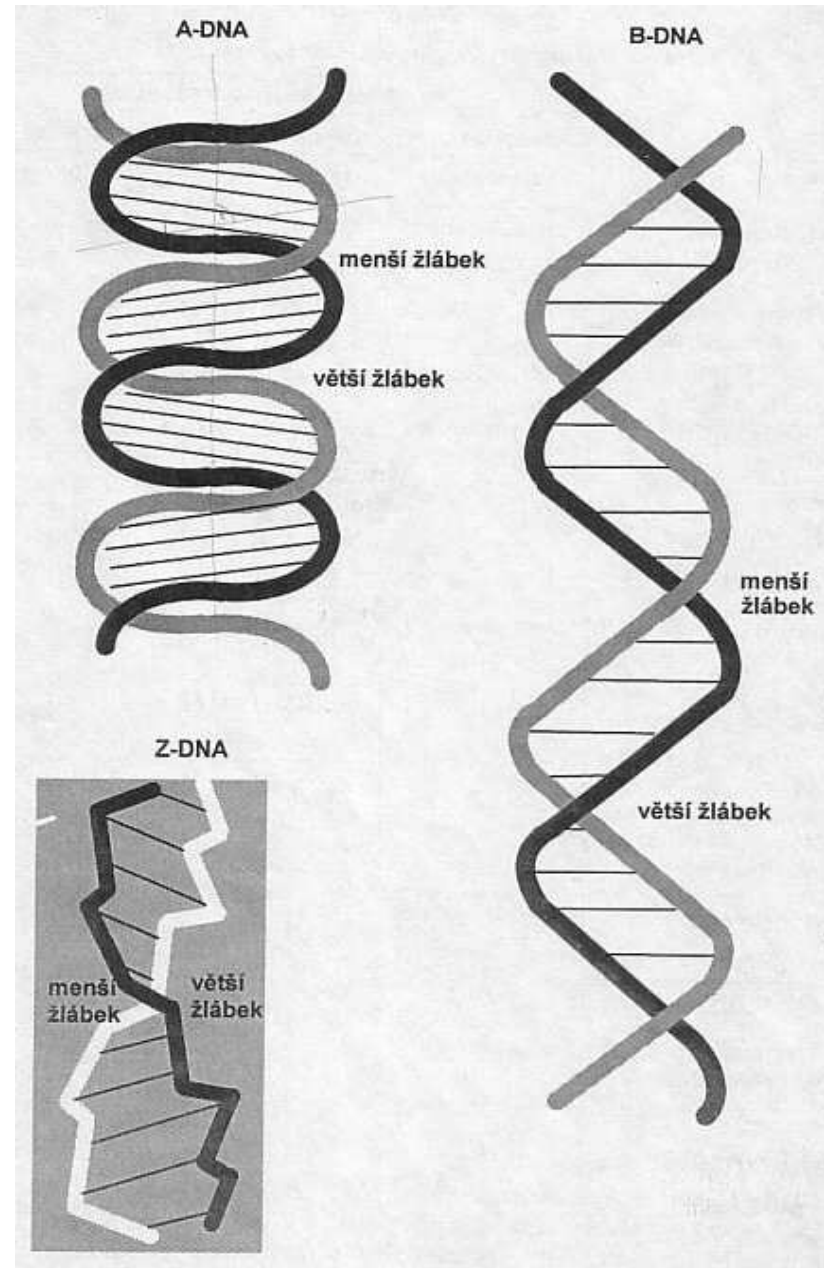
Primární struktura nukleových kyselin:

pořadí nukleotidů v
řetězci nukleové
kyseliny(DNA,RNA)

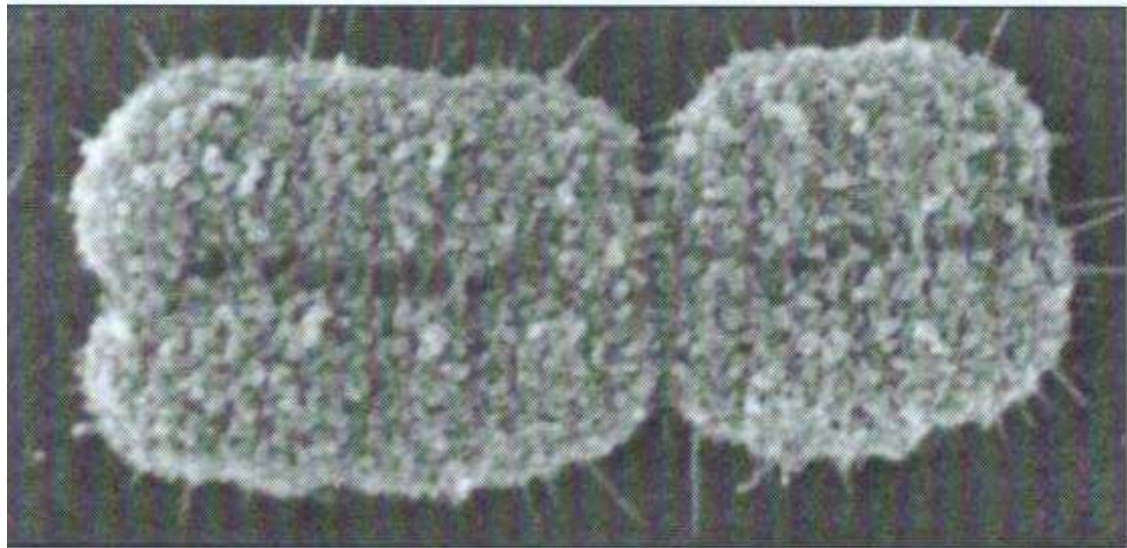
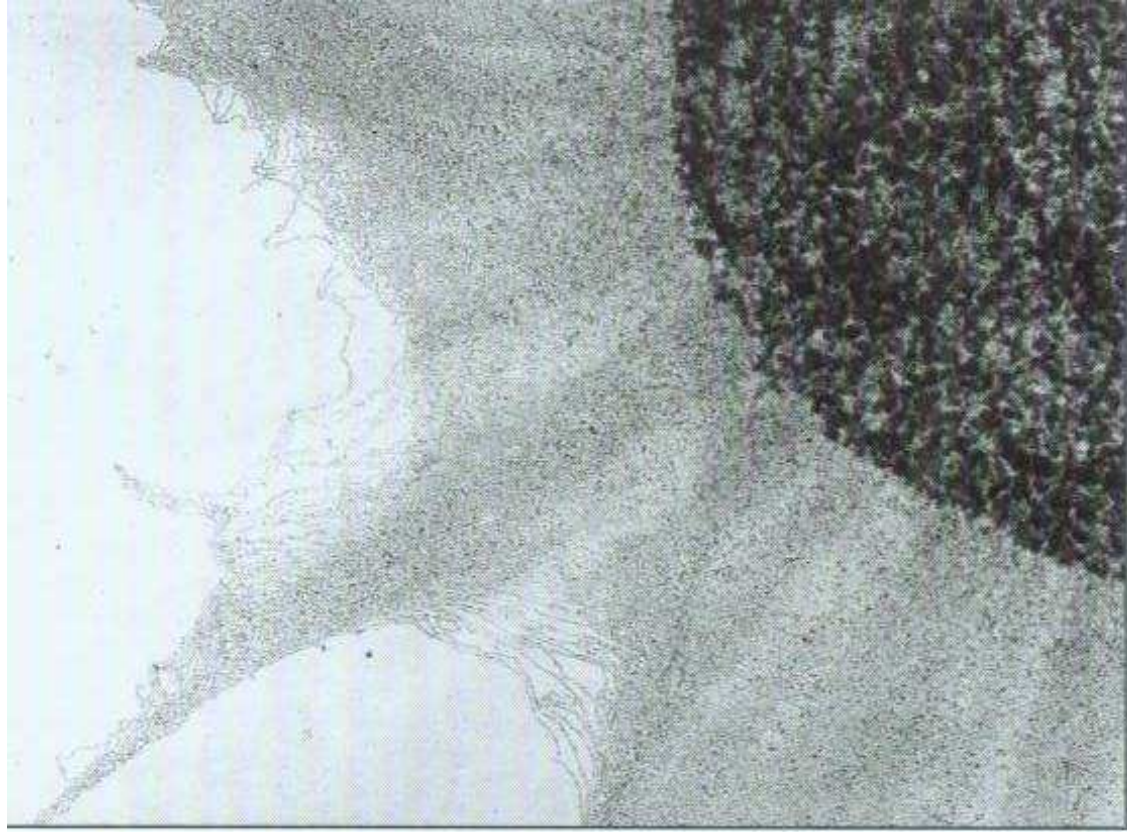
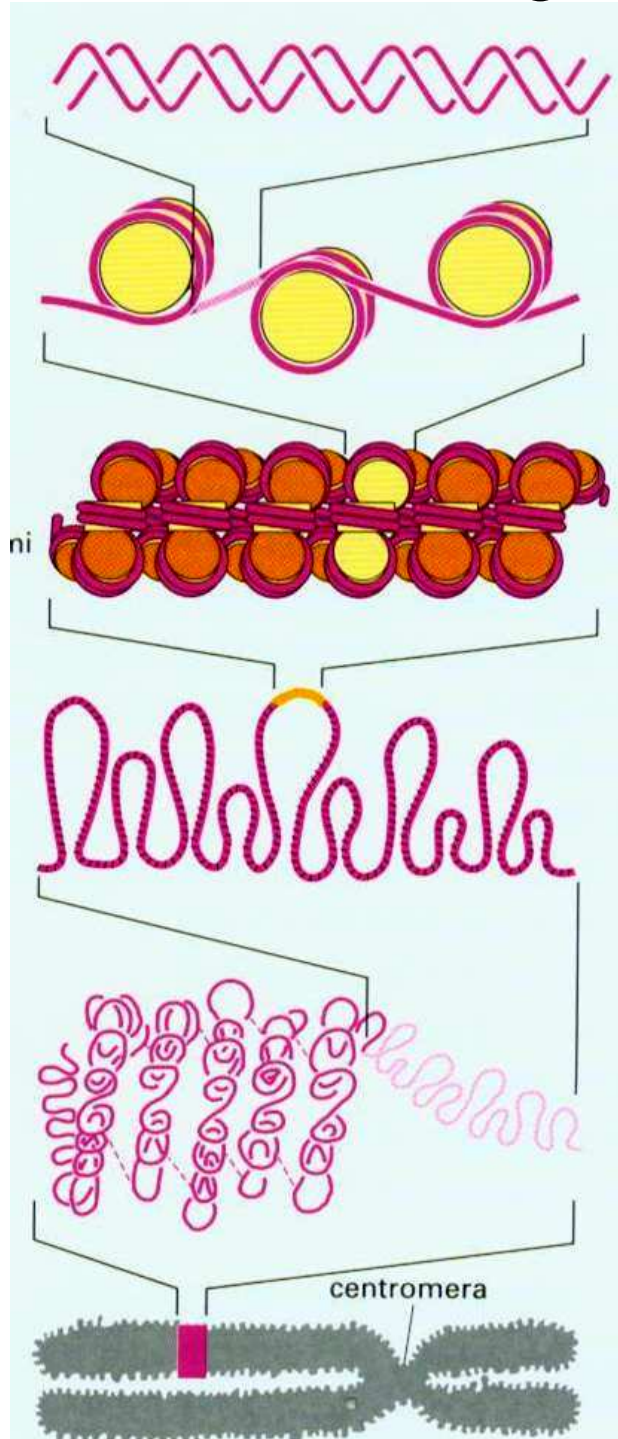

Sekundární struktura DNA:

Konformace DNA

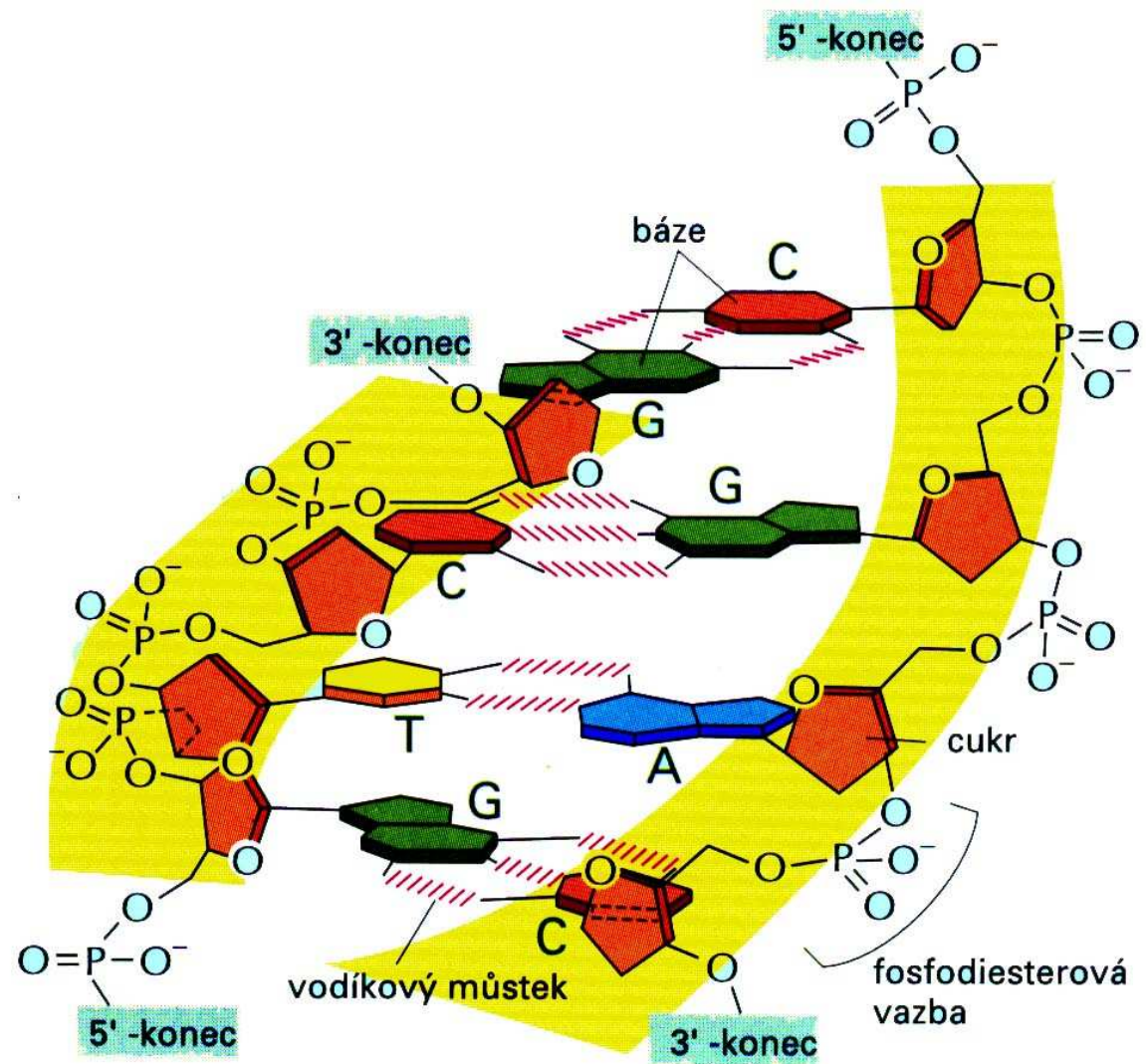
Kondenzace chromozomu

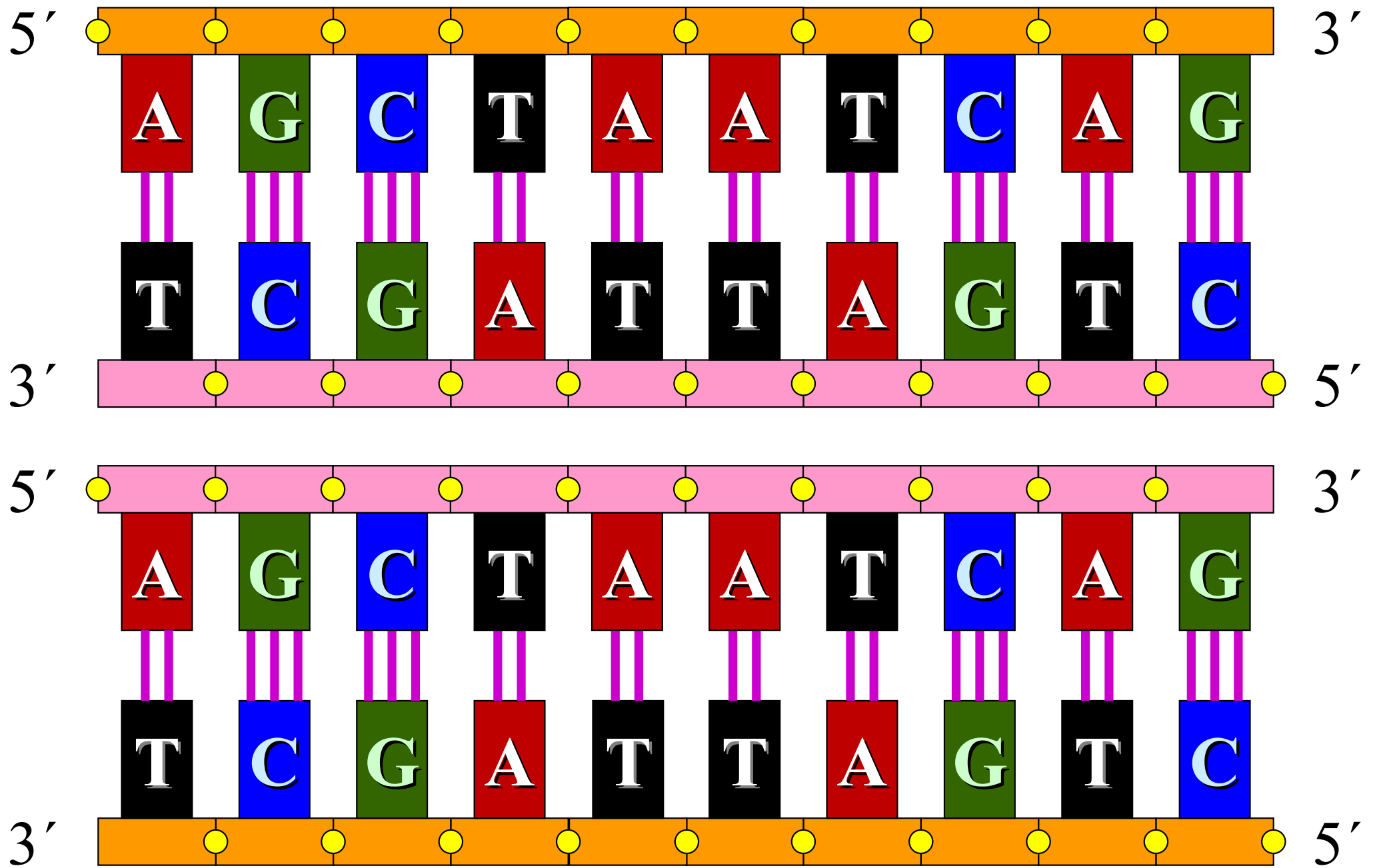
Replikace DNA

Rozvinutí
dvoušroubice
DNA za účasti
enzymů
(DNA helikáza)

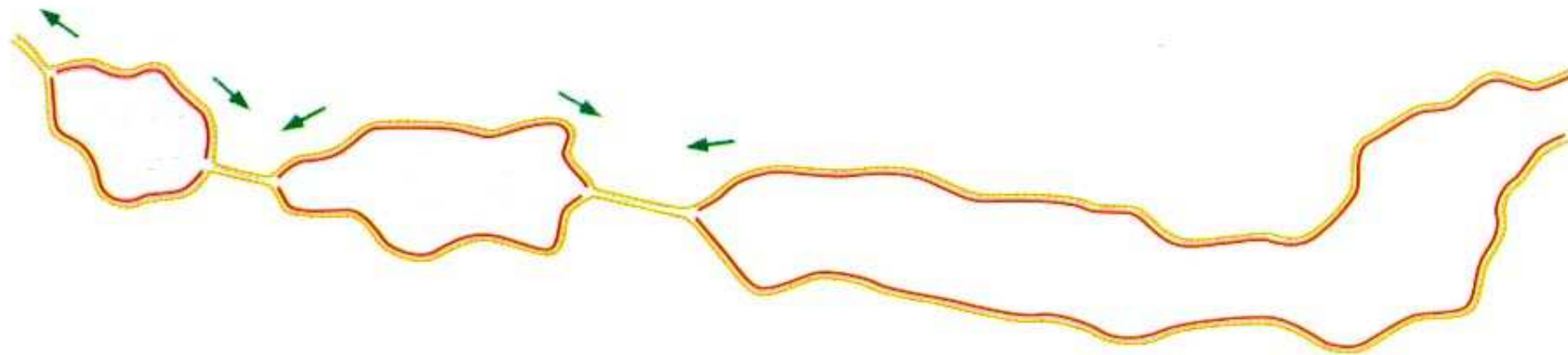
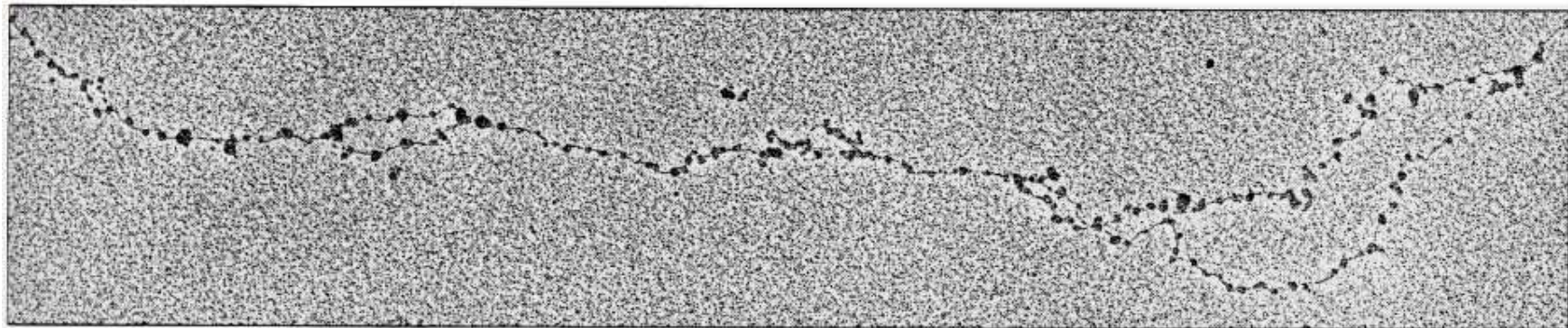
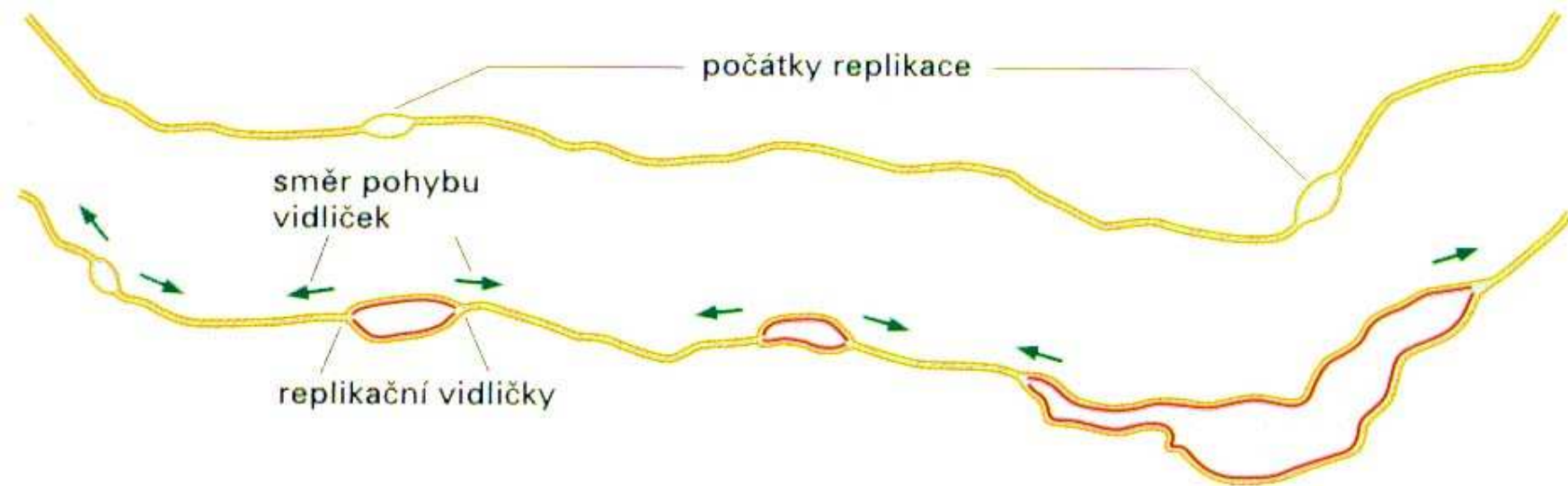

Vytváření komplementárního řetězce (DNA polymeráza)

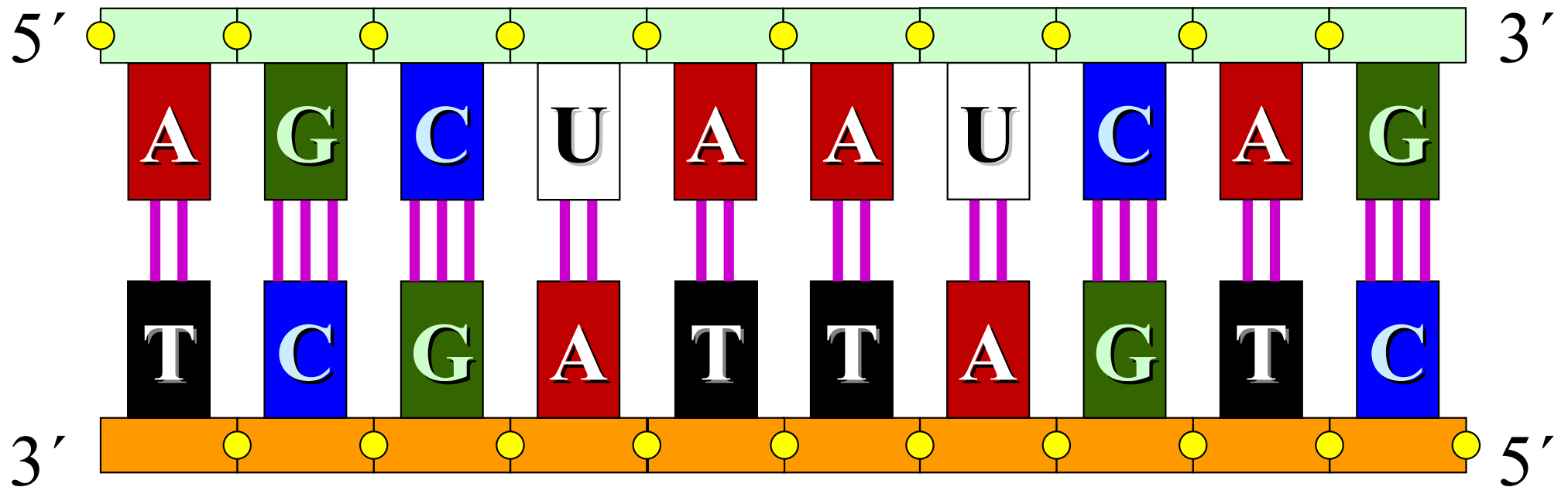
Replikační vidlice

Vytváření řetězce mRNA (RNA-polymeráza)

GEN

- funkční jednotka dědičnosti
- jednotka genetické informace
- dán pořadím nukleotidů v řetězcích DNA nebo RNA

Strukturní geny – informace o primární struktuře polypeptidových řetězců
(*1 gen → 1 molekula polypeptidového řetězce*)

Geny pro tRNA – informace o primární struktuře tRNA

Geny pro rRNA - informace o primární struktuře rRNA

Regulační oblasti – svou primární strukturou určují vazbu specifických bílkovin k nim s následkem zahájení nebo zastavení transkripce

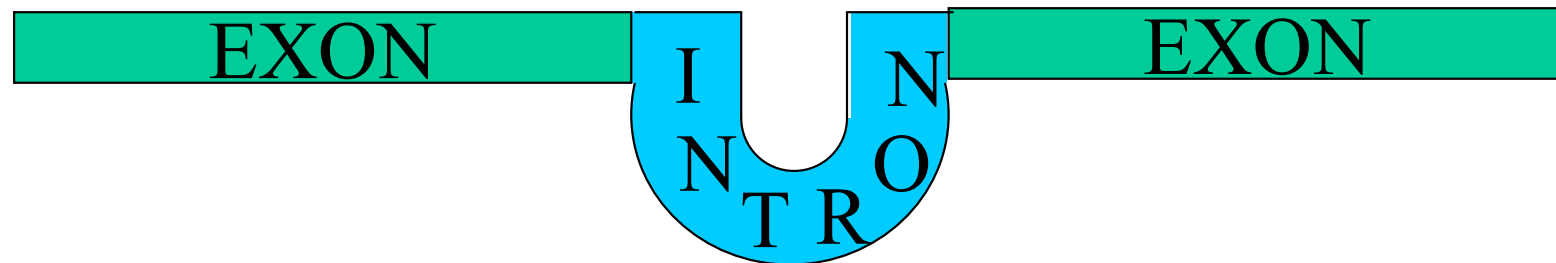
GEN

Gen jednoduchý – souvislé úseky na DNA

Gen složený – geny sestavené z exonů a intronů

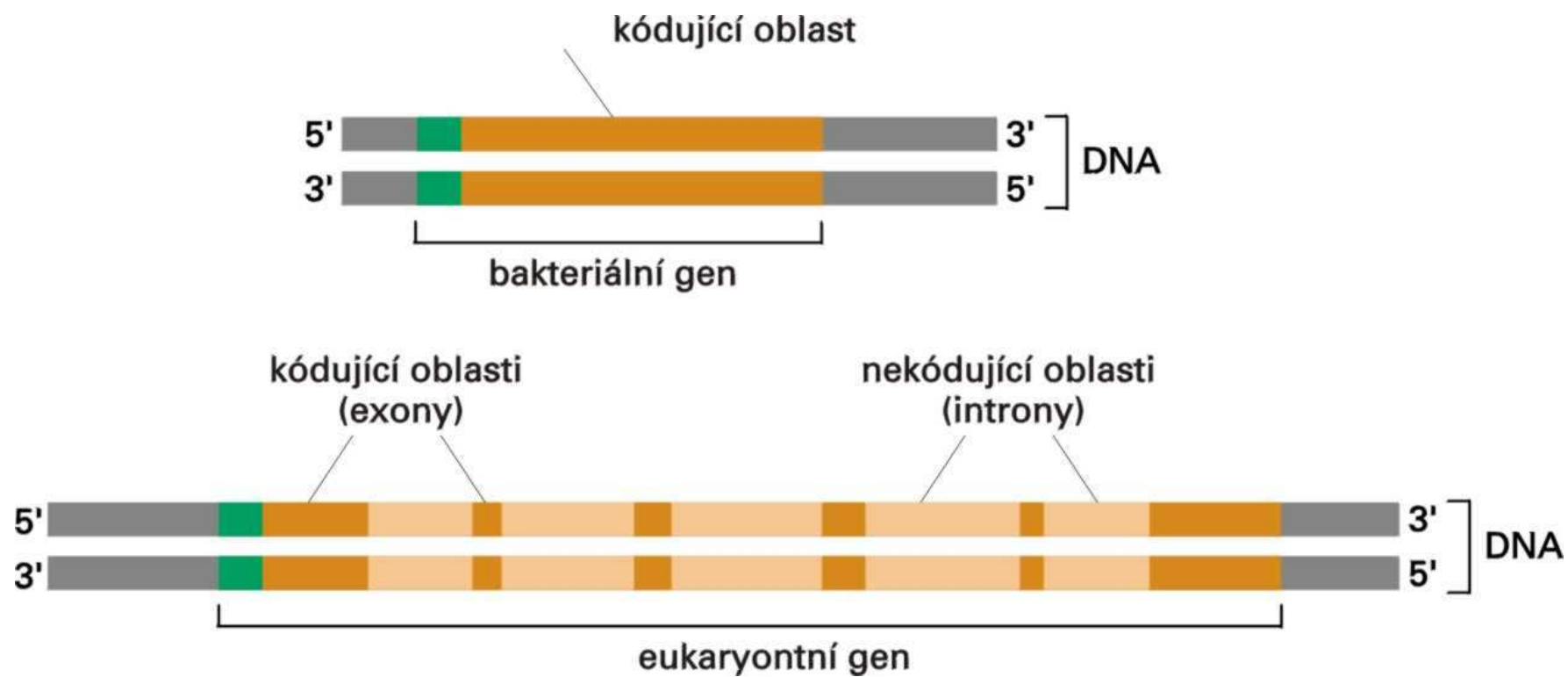
EXON - úseky genů, které zůstanou ve výsledné mRNA

INTRON - úseky genů, jejichž prepis se vyštěpuje z hn RNA a vzniká výsledná mRNA

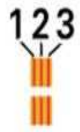

Bakteriální a eukaryontní gen

Struktura dvou lidských genů ukazující uspořádání exonů a intronů

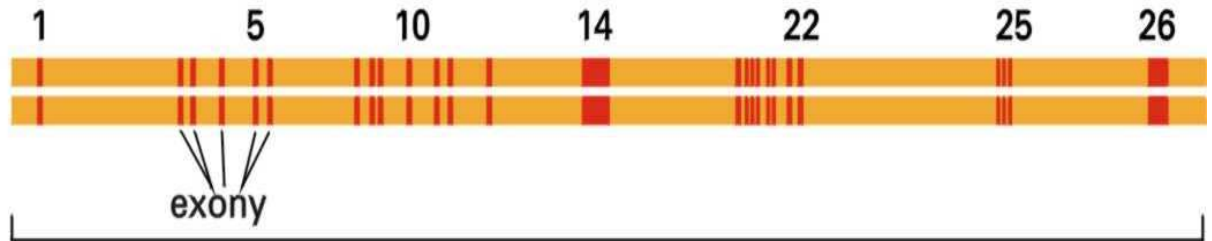
gen lidského β -globinu

2000

nukleotidových párů

gen lidského faktoru VIII

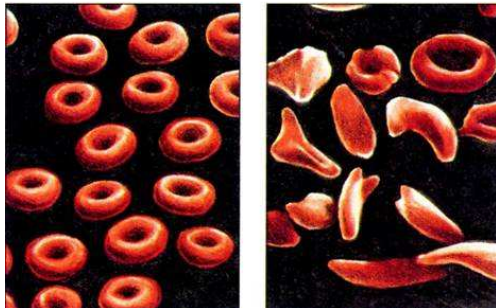
200 000 nukleotidových párů

(A)

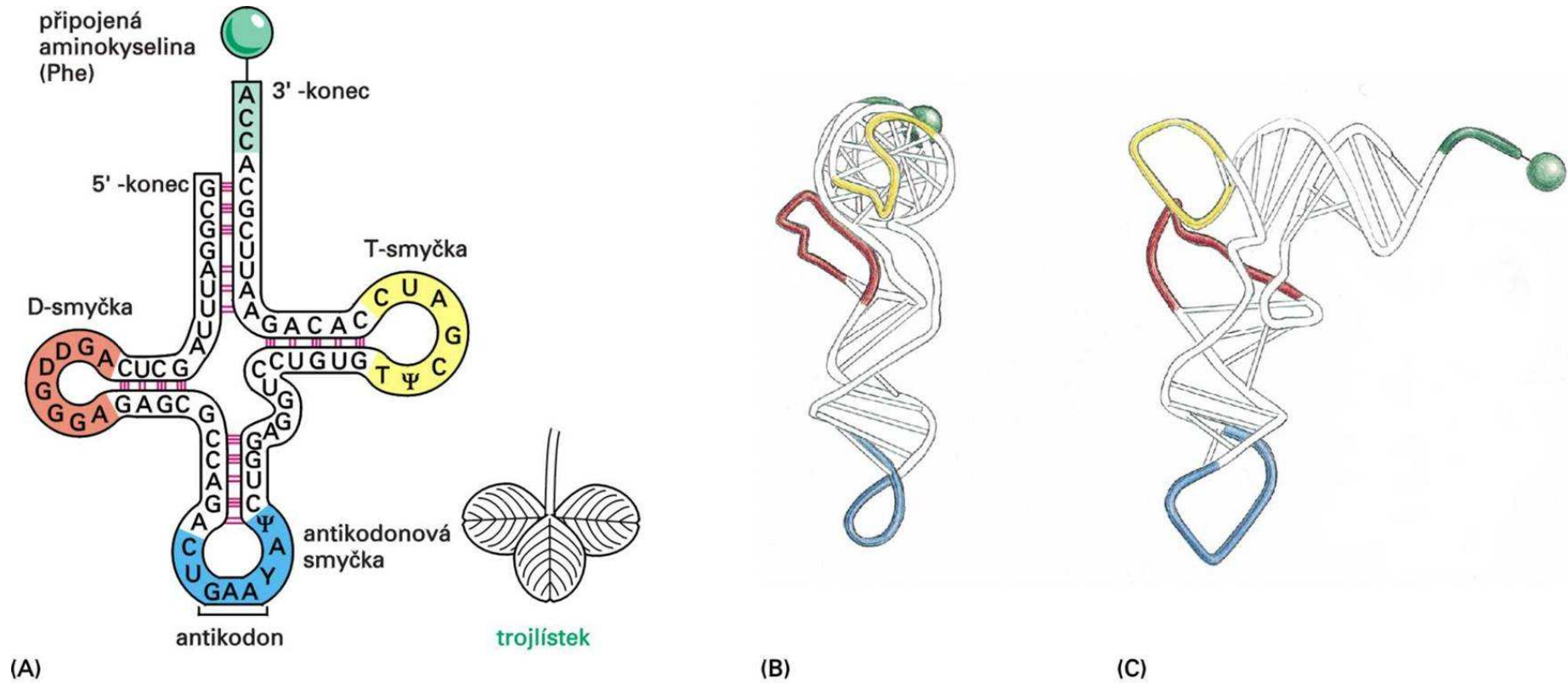
(B)

jednoduchý řetězec
normálního genu pro β -globin
GTGCACCTGACTCCTG **A**GGAG ---
GTGCACCTGACTCCTG **T**GGAG ---
jednoduchý řetězec
mutantního genu pro β -globin

záměna jediného
nukleotidu (mutace)

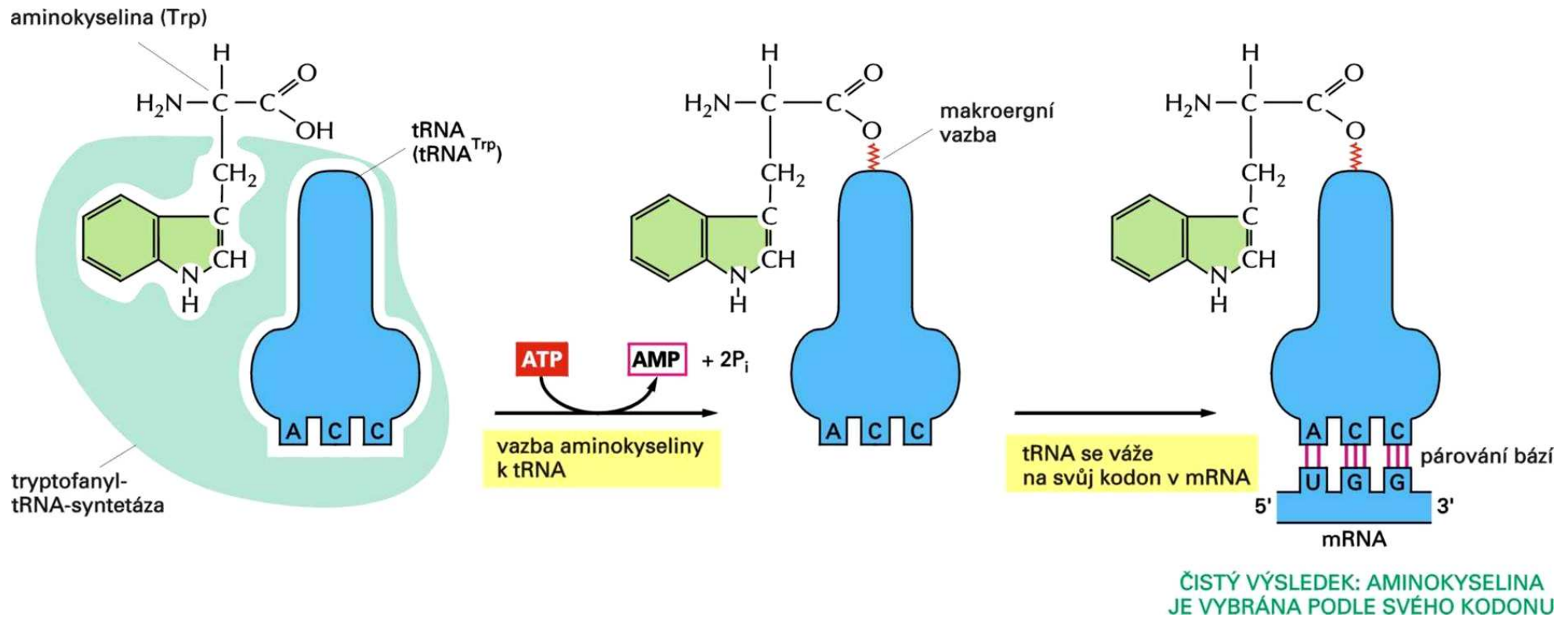

Molekula tRNA

Genetický kód je překládán díky dvěma po sobě následujícím adaptorům

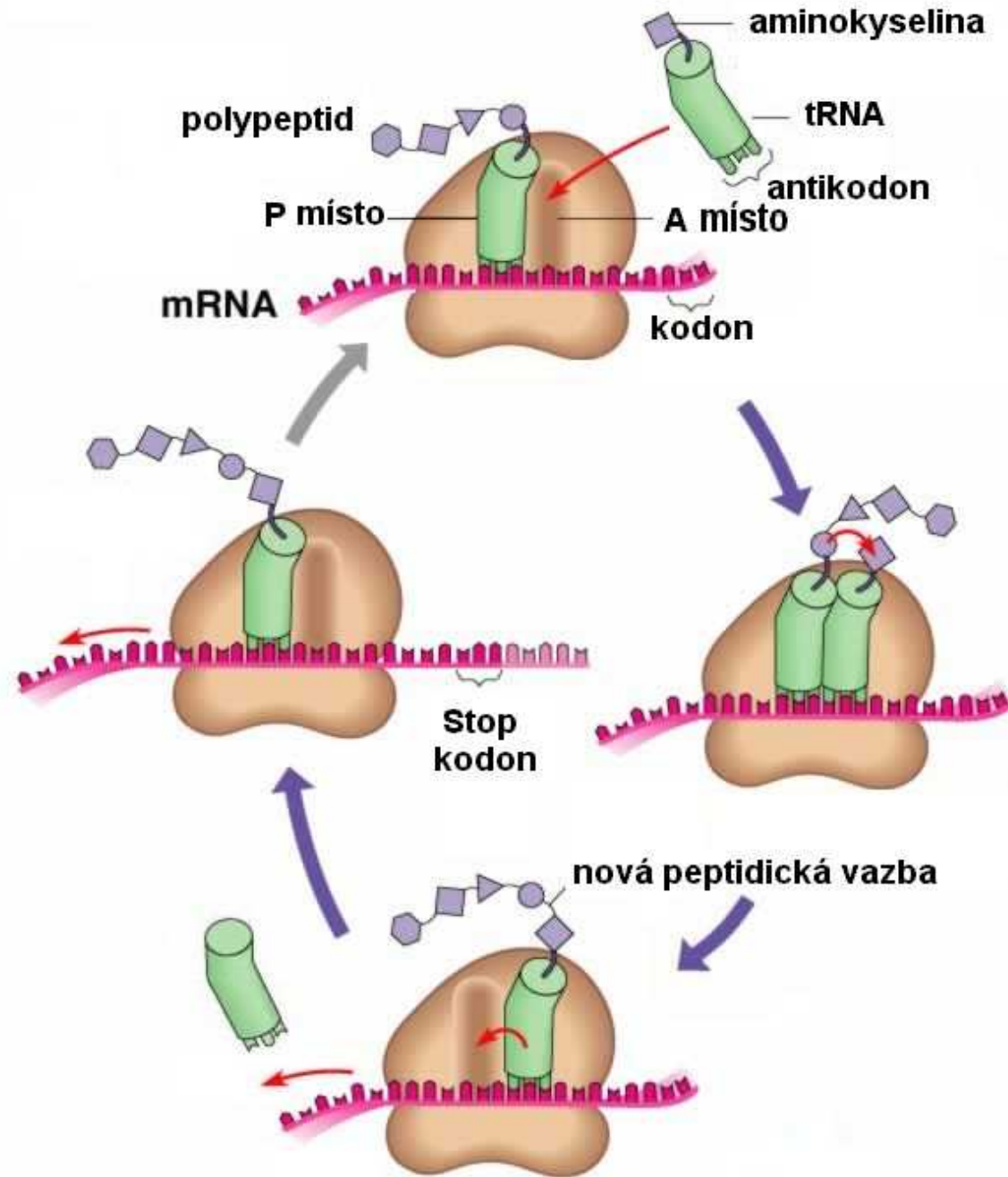
Genetický kód

GCA	AGA									UUA					AGC						
GCC	AGG									UUG					AGU						
GCG	CGA						GGA		AUA	CUA				CCA	UCA	ACA				GUA	
GCU	CGC						GGC		AUC	CUC				CCC	UCC	ACC				GUC	UAA
	CGG	GAC	AAC	UGC	GAA	CAA	GGG	CAC	AUU	CUG	AAA			CCG	UCG	ACG				GUG	UAG
	CGU	GAU	AAU	UGU	GAG	CAG	GGU	CAU	AUU	CUU	AAG	AUG	UUC	CCU	UCU	ACU	UGG	UAC	UAU	GUU	UGA
Ala	Arg	Asp	Asn	Cys	Glu	Gln	Gly	His	Ile	Leu	Lys	Met	Phe	Pro	Ser	Thr	Trp	Tyr	Val	stop	
A	R	D	N	C	E	Q	G	H	I	L	K	M	F	P	S	T	W	Y	V		

Kolik různých kodónů se vytvoří ze 4 bazí?

64!

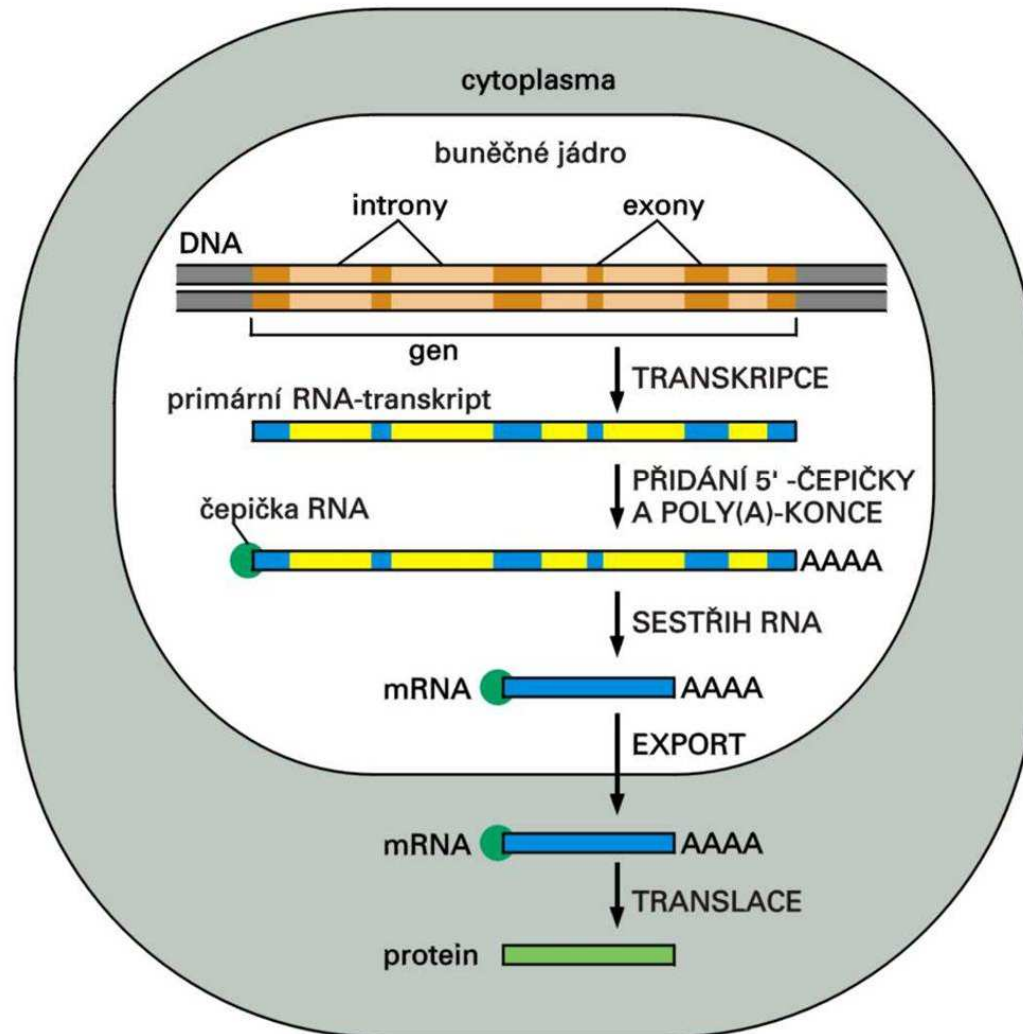
Translace

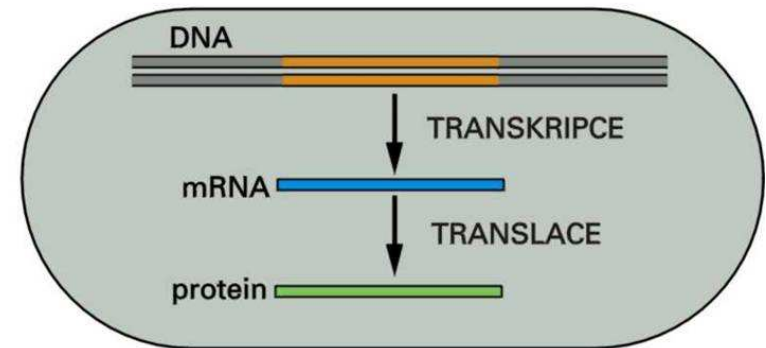

Souhrn procesů vedoucích od genu k proteinu

(A) EUKARYOTA

(B) PROKARYOTA

Mitochondriální DNA

- Kružnicová DNA bez histonů
- 1% celkové DNA buňky
- vlastní proteosyntetický aparát (bakterie)
- odlišný genetický kód
- geny pro tRNA, rRNA, enzymy dých. řetězce
- matroklinní dědičnost!

Mutace a jejich typy

- **Mutace:** - změny genetické informace způsobené působením mutagenních faktorů
  - znehodnocení (šum) v genetické informaci
- **Mutagenní faktory:** fyzikální, chemické, biologické
- **Typy mutací:**
  - genové
  - chromozomové (strukturní aberace – změna struktury chromozomů)
  - genomové (numerické aberace - změna počtu chromozomů)

Genové mutace

Substituce: záměna nukleotidu (páru) jiným

Inzerce: včlenění 1 nebo více nukleotidů

Delece: ztráta 1 nebo více nukleotidů

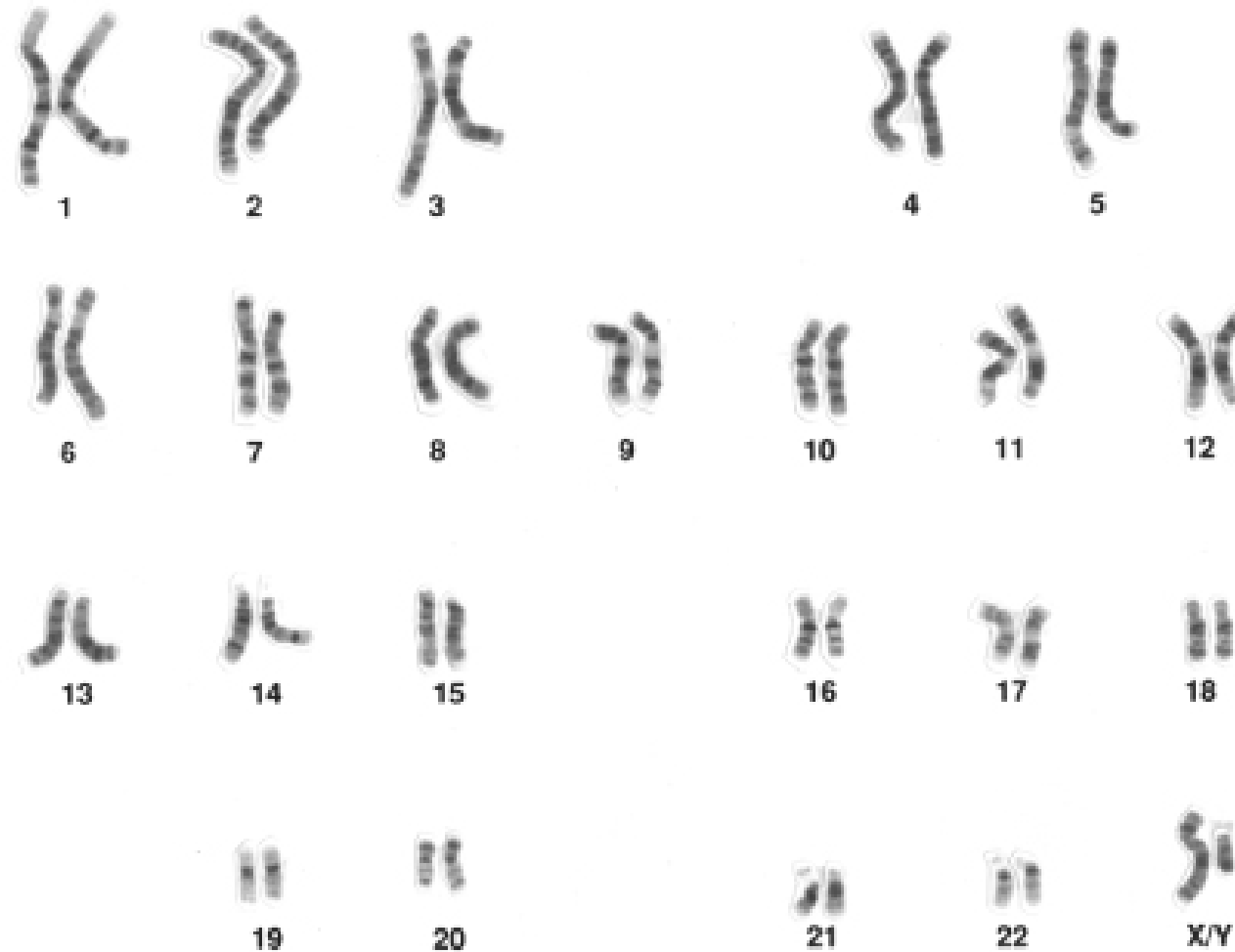
Choroby podmíněné genovými mutacemi

Dědičné metabolické poruchy:

- AR, defekt enzymu (molekulární choroby) s nedostatkem jeho produktu nebo hromaděním substrátu před enzym. blokem s toxickým působením substrátu
- Cystická fibrosa, fenylketonurie, galaktosemie, alkaptonurie..

Karyotyp

Soubor chromozomuů daného organismu

Karyotyp člověka

Chromozomové mutace

- morfologické změny chromozomů způsobené nejčastěji zlomy, tj. přerušáním kontinuity DNA řetězce
- např. delece, duplikace, inverze, inzerce, translokace

Genomové mutace

- numerické aberace chromozomů

Aneuploidie: změny počtu jednotlivých chromozomů v sadě

Polyploidie: změny počtu chromozomových sad

Vznik: odchylkami od pravidelné distribuce chromozomů při mitóze nebo meióze